

drugega ni elementarne podlage znanj, brez prvega pa v družbi ni niti razvoja oz. nadaljnje elaboracije spoznanj niti družbene dinamike, ki je potrebna za spremembe (Van de Velde, 2004: 84–89). Zdi se, da ni in ne more biti poenostavljenih opredelitev koncepta neformalno pridobljenih znanj, saj bi to *eo ipso* pomenilo, da steriliziramo njegove mnogotere izkušnje in poti. Tako se zdi varneje izhajati iz široke platforme pedagoških in didaktičnih izkušenj, ki merijo na neformal(izira)nost.

Če imamo spoznanja, skupaj z mentalnimi orodji, koncepti in drugimi instrumenti, ki omogočajo in spodbujajo misel, za dinamične (in ne statične) elemente,³⁵ ki znotraj izobraževalnega procesa in njegovih interakcij, še bolj pa v okviru neformalnega pridobivanja znanj, kjer je okvir delovanja manj rigiden oz. bolj sproščen, ljudem nudijo opornice za mišljenje, potem nam je jasno tudi, da spoznanja ne morejo biti sama v sebi dovršena dejstva, sicer bi izgubila svojo ključno, inherentno dialektično sestavino, ki je tako rekoč podlaga in prvi pogoj za samo spoznavanje. Kakor pravi Paulo Freire (1978: 63), proces spoznavanja izvira iz permanentne refleksije praks, ki ljudi integrirajo v realnost. Način delovanja, kjer so izkušnje ljudi, njihove prakse in spoznanja sama del refleksije, problematizacije, racionalizacije in preiskovanja, krepí interpretativne in ustvarjalne potenciale ljudi, ljudem pa omogoča, da teoretične rešitve, ki nastajajo na podlagi praktičnih problemov, dvignejo na zahtevnejšo raven. V tako zastavljenem modelu ne more biti prostora za enosmerno pedagoško predavanje iz uvoda v to in to, prav tako ne branj zahtevnih tekstov zgolj z namenom, da bi jih brali – preprosto povedano: ni prostora za infiltracijo antiintelektualizma, saj je ta spremljevalec neživljenjskih strategij in dogmatičnih akomodacij. Tu sama znanja, ki so nastala na podlagi racionalizacije ljudskih praks, ključnih dogodkov, izmenjave izkušenj itn., nenadoma pridobijo svojo spoznavno razsežnost.

Tematizacija lastne mišljenjske pozicije sproži v človeku proces denaturalizacije in kritike spontanističnih kriterijev, ki so morebiti še pred kratkim vodili njegovo misel. Gre za to, da se zave svojega mesta izjavljanja oz. da to mesto uzre in reflektira, kar povzroči preskok iz doksolskega »prežvekovanja prežvečenega« v spoznavni proces, ki nima konca in ki zaradi odmika od prejšnje konstelacije začenja prepoznavati antiintelektualne ovire, v katere je bil njegov um še trenutek prej vkljenjen. Tega procesa (pravzaprav gre za informalno pridobivanje znanj in spoznanj) praviloma ni mogoče vključiti v učne načrte šolskega izobraževa-

35 Kolikor niso statični, se tudi laže izogonejo antiintelektualnim pastem, ki vznikajo prav iz družbene *stasis*.